

Beheerstrategie

Collectief Rivierenland

voor het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer

in de periode 2018 t/m 2021

Coöperatieve Agrarische Natuurbeheervereniging
Collectief Rivierenland

*Opgesteld in opdracht van de coöperatieve Agrarische Natuurvereniging Collectief Rivierenland
door Bart Willers, 22 maart 2016*

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Leefgebieden	4
1 Open grasland nat	5
Kritische en niet-kritische soorten	5
Doelsoorten	5
Toepasbare beheerpakketten	5
Ambitie voor 2021	5
Huidig mozaïek	5
Focus voor 2018	6
Algemene instapeisen	6
Niet-kritische soort: Kievit	6
Focusgebieden	6
Doelsoort	6
Toepasbare beheerpakketten	7
Ambitie voor 2021	7
Focus voor 2018	7
Algemene instapeisen	7
2 Open grasland droog	8
Deelgebieden:	8
Doelsoort	8
Toepasbare beheerpakketten	8
Ambitie voor 2021	8
Huidige situatie	9
Strategie en focus voor 2018	9
Algemene instapeisen	9
3 Droge dooradering	10
Patrijs	10
Focusgebieden (ter suggestie)	10
Toepasbare beheerpakketten	10
Instapeisen	11
Kievit	11
Focusgebieden (ter suggestie)	11
Overige doelsoorten	11

Deelgebieden.....	11
Doelsoorten.....	12
Toepasbare beheerpakketten	12
Ambitie voor 2021	12
Focus voor 2018	12
Instapeisen	12
Prioritering.....	13
Aanvullende eisen en/of toelichting per beheerpakket.....	13
4 Natte dooradering.....	15
Ambitie voor 2021	15
Schone sloten en oeervegetaties	15
Deelgebieden & doelsoorten	15
Toepasbare beheerpakketten	15
Aansluiting op andere leefgebieden	16
Focus voor 2018	16
Instapeisen	16
Prioritering.....	16
Poelen in kleinschalig cultuurlandschap	16
Deelgebieden & doelsoorten	16
Kamsalamander.....	16
Rugstreeppad	16
Grote modderkruiper	17
Toepasbare beheerpakketten	17
Aansluiting op andere leefgebieden	17
Focus voor 2018	17
Instapeisen	17
5 Categorie Water	17
Toepasbare beheerpakketten	17
Prioritering.....	17

Inleiding

De Provincie Gelderland heeft het Collectief Rivierenland opdracht gegeven om binnen bepaalde leefgebieden, de middelen voor het agrarisch natuurbeheer zo effectief mogelijk in te zetten voor de aan de leefgebieden gekoppelde doelsoorten. Dit zijn soorten gekoppeld aan het agrarisch gebied en elk type leefgebied. Waar deze leefgebieden zijn ingesteld is in het [Natuurbeheerplan](#) van de Provincie Gelderland te vinden. Elk leefgebied is opgedeeld in verschillende deelgebieden, met allemaal een eigen set van doelsoorten. Er moeten netwerken ontstaan van percelen en elementen waar doelsoorten op korte afstand van elkaar zowel voldoende foerageer- als broedbiotopen kunnen vinden en er zich voldoende grote populaties kunnen vestigen.

Binnen de deelgebieden zijn voor bepaalde soorten focusgebieden aangewezen waar gericht en in ruimtelijke zin zwaarder met beheerpakketten wordt ingezet, bijvoorbeeld voor Patrijs en Kievit, soorten van het actieplan akker- en weidevogels.

Dit document beschrijft de beheerstrategie van het Collectief Rivierenland voor 2018. Het is van oorsprong een uittreksel van de Beheerstrategie 2016 voor agrarisch natuurbeheer in het rivierengebied dat is vastgesteld op 11 maart 2015. Daarnaast is het een herziene en uitgebouwde versie van de Verkorte beheerstrategie 2017 (van juni 2016), die gebruikt is voor de voorintekening voor het ANLb 2017. Daarnaast biedt deze voorliggende beheerstrategie een blik in de toekomst waar we met het beheer in 2021 uit willen komen, op basis van biotoopeisen van doelsoorten, ideale mozaïeken en aflopende SNL-a contracten.

Bij het afsluiten van beheercontracten hanteert de veldmedewerker (= de coördinator van de lokale ANV) deze beheerstrategie om te toetsen of een perceel of element past binnen het mozaïek of netwerk. Per doelsoort verschillen de gewenste pakketten. Alleen die beheerpakketten kunnen worden afgesloten die passen bij de set aan doelsoorten per deelgebied. Deze zijn in aparte tabellen per deelgebied bij de veldmedewerkers bekend. Daarnaast gelden er voor elementen of percelen bepaalde instapeisen en is er een prioritering gemaakt in het afsluiten van beheerpakketten.

Beheereisen zijn iets anders dan instapeisen en staan in het overzicht van de [beheerpakketten](#).

De voorwaarden en maatregelen uit deze beheerstrategie zijn het uitgangspunt voor Collectief Rivierenland bij de voorintekening, het opstellen van het beheerplan en de gebiedsaanvraag. Deze beheerstrategie is echter een leidraad, geen blauwdruk: gemotiveerd afwijken is mogelijk mits het leidt tot het behalen van de gestelde doelen.

Leefgebieden

De volgende leefgebieden worden binnen het rivierengebied onderscheiden:

1. Open grasland nat
2. Open grasland droog
3. Droge dooradering
4. Natte dooradering
5. Categorie Water

Grofweg is in het rivierengebied het leefgebied Open grasland nat ingesteld voor de weidevogels, Open grasland droog voor de Kwartelkoning, Droge dooradering voor vogelsoorten van het kleinschalig cultuurlandschap en Natte dooradering voor bepaalde amfibieën, vissen en de Tureluur. Uiteraard kunnen en zullen allerlei andere soorten meeliften met deze doelsoorten. De Categorie Water is primair gericht op waterkwaliteit.

Het kruidenrijk graslandbeheer, Kruidenrijk grasland (pakket 5) en Botanisch grasland (pakket 13), zal beoordeeld worden op daadwerkelijke voldoende kruidenrijkdom en structuur, om voldoende ecologische meerwaarde voor de doelsoorten te hebben. Alle reeds afgesloten en nog af te sluiten beheereenheden van deze pakketten zullen in het voorjaar/voorzomer van 2017 door de ecooloog getoetst worden op criteria van kruidenrijkdom en structuur. Tevens zullen de aflopende SNL-a contracten binnen de leefgebieden getoetst worden. Nieuwe contracten zullen bij de voorintekening 2017 in eerste instantie voor 1 jaar worden afgesloten, vanwege onderstaande redenen. De grasland(rand)en zullen na beoordeling in 3 categorieën komen te vallen:

- **Groen:** voldoende kruiden- en structuurrijk, deelnemer kan zo doorgaan!
- **Oranje:** deelnemer krijgt voorschriften voor beter/aangepast beheer. Naast bijvoorbeeld eerder maaien of begrazen zou dat doorzaaien kunnen zijn. Nieuwe contracten krijgen een contract voor 1 jaar, en worden per jaar verlengd bij het volgen van de beheervoorschriften. Deelnemers met bestaande contracten dienen zich ook aan de uitgereikte beheervoorschriften te houden, doet men dat niet, dan riskeert men dat het contract wordt ontbonden.
- **Rood:** zelfs met aangepast beheer is een kruiden- en/of structuurrijk grasland niet op korte termijn te verwachten. Het contract zal niet worden verlengd of wordt bij een langer contract ontbonden. Er worden alternatieven aangedragen om op het perceel/de rand toch een (ander) beheerpakket te kunnen afsluiten.

1 Open grasland nat

Kritische en niet-kritische soorten

Er is een langere termijnvisie tot en met het einde van de beheerperiode (2021). Tot wat voor mozaïek willen we uiteindelijk komen op wat voor oppervlakte. De korte termijn bepaalt waarop ieder jaar de focus komt te liggen: waar en hoe kunnen aflopende contracten bijdragen aan het gewenste mozaïek en waar moet naar andere of nieuwe beheerpakketten worden gezocht. Hierop wordt met de voorintekening voor 2018 ingezet, met behulp van deze beheerstrategie.

Doelsoorten

Kievit, Grutto, Wulp, Scholekster, Tureluur

Toepasbare beheerpakketten

- Pakket 1 Grasland met rustperiode
- Pakket 2 Kuikenvelden
- Pakket 3 Plas-dras
- Pakket 4 Legselbeheer
- Pakket 5 Kruidenrijk grasland
- Pakket 6 Extensief beweide grasland
- Pakket 7 Ruige mest
- Pakket 8 Hoog waterpeil
- Pakket 10 Natuurvriendelijke oever

En voor Kievit:

- Pakket 4 Legselbeheer (Rustperiode op bouwland)
- Pakket 19 Kruidenrijke akkerrand (beheervariant Kievitrond)
- Pakket 6 Extensief beweide grasland (grenzend aan bouwland met legselbeheer)
- Pakket 3 Plas-dras (greppelplasdras)

Ambitie voor 2021

Toepassen van een optimaal mozaïekbeheer ter realisatie van een brongebied, voor een duurzaam voortbestaan van de soorten.

Criteria:

- Aanwezigheid van doelsoorten: in stand houden en laten groeien.
- Een gebied van voldoende openheid, omvang en connectiviteit.
- Optimaliseren broedgelegenheid en foerageergebied door:
 - Creëren voldoende nat biotoop: Plas-dras of voldoende Hoog waterpeil tijdens het broedseizoen. 2021: 1,0 % Plas-dras op ANLb-beheerd gebied.
 - Plas-dras wordt zoveel mogelijk omzoomd met Kruidenrijk grasland.
 - Maximale nestbescherming, maar max. 30% Legselbeheer. Geen aangesloten percelen met enkel Legselbeheer: kuikens moeten op naastgelegen percelen met Kruidenrijk grasland of Grasland met rustperiode (evt in randen) kunnen opgroeien.
 - Rustperiode tijdens broedseizoen.
- Creëren van opgroeimogelijkheden en foerageergebied:
 - Voldoende Kruidenrijk grasland en evt Extensief beweide grasland, nabij broedplek. Minimaal 15% van het ANLb beheerd gebied is Kruidenrijk grasland met een streven naar 25-40%. (Vuistregel: 75% van de Gruttonesten moet binnen 50 m van een kruidenrijke vegetatie liggen.)
 - Grasland met rustperiode tijdens opgroeiperiode (als minder ambitieus doel naast Kruidenrijk grasland).

Huidig mozaïek

Dit verschilt per deelgebied en is als volgt (in aparte Excel-tabellen: Mozaïek per weidevogelgebied) weergegeven:

- Verhoudingen tussen oppervlaktes beheerpakketten: % Plas-dras, Kruidenrijk grasland, Grasland met rustperiode, Legselbeheer en Overig beheer.
- Ruimtelijke ligging beheerpakketten ten opzichte van elkaar.

Focus voor 2018

Per gebied is beschreven op welke (combinaties van) beheerpakketten moet worden ingezet om uiteindelijk in 2021 tot een optimaal mozaïek te komen. Dit is weergegeven zowel in verhoudingen (%) als in oppervlaktes (ha).

Aflopende SNL-a contracten per 2018 en de periode hierna kunnen bijdragen aan dit optimale mozaïek. In veel gevallen kunnen ze met hetzelfde pakket doorgaan in het ANLb, in andere gevallen zullen andere beheerpakketten moeten worden gekozen. Per weidevogelgebied is weergegeven en beschreven wat mogelijk en wenselijk is.

Algemene instapeisen

In 2016 is gestart met 10 weidevogelgebieden. Deze zijn, op basis van tellingen door SOVON, door de Provincie als kansrijk bestempeld en zodoende begrensd in het NBP. Begin 2017 is beoordeeld of er op basis van tellingen in 2016 de begrenzing aangepast moest worden. Hierbij zijn delen toegevoegd maar ook delen afgevalen, en dan soms alleen bestempeld als Kievit-gebied. Elk jaar wordt beoordeeld of de totale beheerinspanning voldoende intensief is om populaties in stand te houden. De minimumeisen per gebied zijn:

- Ten minste 100 ha waar binnen mozaïekbeheer plaatsvindt
 - De veldmedewerker maakt i.s.m. de ecooloog en weidevogeladviseur een plan voor mozaïekbeheer.
 - Pakket 5 op minimaal 15% van de grond (groeidend naar 25-40%)
 - Pakket 1 en 5 samen op minimaal 25% van de grond.
 - Pakket 3 op minimaal 0,5% van de grond.
 - Pakket 4 op maximaal 30% van de grond.
-
- Een mozaïek betekent aan elkaar gesloten percelen met variatie in beheer (dus niet teveel aaneengesloten percelen met hetzelfde beheerpakket).
 - Voldoende openheid van het landschap en afstand tot mogelijk storende invloeden houden (bijv. wegen, opgaande beplanting of bebouwing).
 - Kruidenrijk grasland (pakket 5) in eerste instantie enkel af te sluiten als basaal pakket met rustperiode tot 15 juni. Pakket pas uitbreiden met latere maaidatum als er grutto's broeden of kuikens lopen (opplussen middels last minute-beheer). Vanwege beoordeling afsluiten voor 1 jaar.
 - Grasland met rustperiode (pakket 1) in eerste instantie enkel af te sluiten als basaal pakket met rustperiode tot 1 juni. Eventueel met last minute-beheer opplussen.
- Uitzondering:** Als uit telgegevens blijkt dat het perceel zich afgelopen 1-2 jaar bewezen heeft als succesvol broedgebied/kuikenland kan direct een langere rustperiode gekozen worden, mits overlegd met en beoordeeld door weidevogelspecialist SLG/ecooloog.
- Beheer via ANLb is alleen mogelijk wanneer de maatregelen niet verplicht zijn gesteld door de verpachter (denk aan pachtcontracten in de uiterwaarden met beperkende voorwaarden).

Prioritering

- Als eerste inzetten op weidevogelgebieden waar nog niet tenminste 100 ha mozaïekbeheer plaatsvindt.
- Voor het creëren van voldoende nat biotoop (>0,5%) hebben pakketten die hier op inzetten voorrang (pakket 3 en 8).
- Kruidenrijk grasland (pakket 5) rondom Plas-dras.
- **Prioriteit aan percelen waar grutto/kritische weidevogels broeden (Boerenlandvogelmonitor/kaartlaag in SCAN-GIS).**
- Daarnaast heeft opvullen met beheerpakketten op percelen binnen de clusters (tussenliggende percelen zonder beheerpakket) daarna prioriteit boven uitbreiding aan de randen.

Niet-kritische soort: Kievit

Voor de Kievit zijn focusgebieden binnen deelgebieden aangewezen met eigen beheerpakketten. Deze zijn gericht op maximale nestbescherming en het verhogen van kuikenoverleving, m.n. op bouwland.

Focusgebieden

- Rijswijkseveld (ten noorden van N320)
- Tuil (nieuw begrensd gebied)
- Kerkwijk (nieuw begrensd gebied; =Molenveld)

Doelsoort

Kievit

Toepasbare beheerpakketten

- Pakket 4 Legselbeheer (Rustperiode op bouwland)
- Pakket 19 Kruidenrijke akkerrand (beheervariant Kievitrans)
- Pakket 6 Extensief beweide grasland (grenzend aan bouwland met legselbeheer)
- Pakket 3 Plas-dras (greppelplastras)

Ambitie voor 2021

Toepassen van een optimaal mozaïekbeheer ter realisatie van een brongebied, voor een duurzaam voortbestaan van Kievit.

Criteria:

- Aanwezigheid van Kievit: in stand houden en laten groeien.
- Een gebied van voldoende openheid, omvang en connectiviteit.
- Optimaliseren broedgelegenheid en foerageergebied door:
 - Maximale nestbescherming, d.m.v. Legselbeheer: Rustperiode op bouwland tijdens broedseizoen.
 - Kievitrans: Kruidenrijke akkerrand bestaande uit braakstrook
 - Extensieve beweiding op een aan bouwland grenzend perceel.
 - Aanvullend evt. creëren nat biotoop: Greppel-plastras
- Creëren van opgroeimogelijkheden en foerageergebied:
 - Kievitrans: Kruidenrijke akkerrand bestaande uit braakstrook
 - Extensieve beweiding op een aan bouwland grenzend perceel.
 - Aanvullend evt. creëren nat biotoop: Greppel-plastras

Focus voor 2018

Per gebied zal beschreven worden op welke (combinaties van) beheerpakketten moet worden ingezet om uiteindelijk in 2021 tot een optimaal mozaïek te komen. Dit zal worden weergegeven zowel in verhoudingen (%) als in oppervlaktes (ha).

Algemene instapen

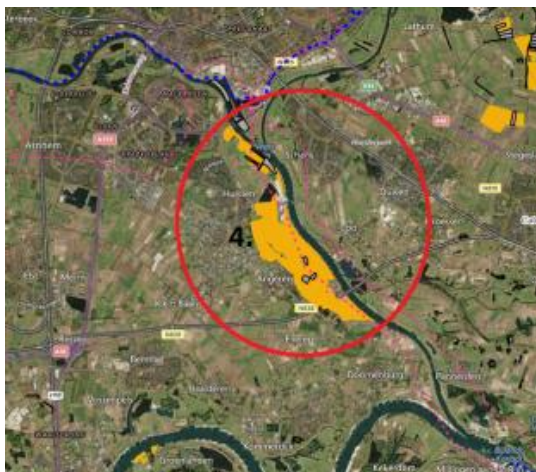
- Op het betreffende of aangrenzende perceel zijn minimaal 5 legsels van Kievit aangetroffen of op basis van ervaringen in voorgaande jaren kunnen deze worden verwacht
- Geen aangesloten percelen met enkel Legselbeheer: kuikens moeten op naastgelegen percelen op braakstroken (Kievitrans) of Extensief beweide grasland kunnen opgroeien.
- Voldoende openheid van het landschap en afstand tot mogelijk storende invloeden houden (bijv. wegen, opgaande beplanting of bebouwing).

2 Open grasland droog

Op basis van actuele verspreidingsgegevens (via SOVON) zullen in de loop van 2017 focusgebieden per deelgebied aangegeven worden. Enkel daar kan onderstaand beheerpakket ten behoeve van Kwartelkoning worden afgesloten.

Deelgebieden:

1. Beusichem
2. Kesteren-Opheusden
3. Randwijk
4. Huissensewaard

Doelsoort

Kwartelkoning

Toepasbare beheerpakketten

- Pakket 13 Maatwerkpakket Kwartelkoning

Op basis van inventarisaties van SOVON kan besloten worden de rustperiode te verlengen middels last-minute beheerpakketten.

Ambitie voor 2021

Op basis van de gebiedskennis en informatie m.b.t. broedsucces van afgelopen jaren de oppervlakte vlak dekkend botanisch beheer beperken tot de glanshaverhooilanden en stroomdalgraslanden en de kwartelkoning voor de overige percelen ondersteunen door middel van last minute beheer.

Aflopende contracten na 31-12-2017 (5 percelen bij 2 deelnemers) worden op geschiktheid als broedbiotoop op basis van actuele broedgegevens beoordeeld. Op basis hiervan is een contract via ANLb mogelijk (in eerste instantie voor 1 jaar). Daarnaast worden al deze percelen in het voorjaar/de zomer van 2017 beoordeeld op kruidenrijkdom en structuur (potentieel biotoop) en is verlenging van het contract tot en met 2021 wel/niet mogelijk. Eventueel samengaand met beheeradvies (en dan verlenging per jaar).

Voor aflopende contracten na 1-1-2018 wordt nu niet de mogelijkheid geboden over te stappen. Er wordt een pas op de plaats gemaakt om eerst data boven tafel te krijgen om de kansrijkste deelgebieden (focusgebieden) aan te kunnen wijzen en meer kennis op te doen over het beheer voor ideaal biotoop en meer randvoorwaarden. De percelen van deze contracten worden al wel in het voorjaar/de zomer van 2017 beoordeeld op kruidenrijkdom en structuur (potentieel biotoop) om volgend jaar een goed onderbouwde keuze te kunnen maken.

Criteria:

- Aanwezigheid van doelsoorten: in stand houden en laten groeien.
- Een gebied van voldoende openheid (geen hoog opgaande houtopstanden), omvang en connectiviteit.
- Optimaliseren broedgelegenheid en foerageergebied door:
 - Voldoende grasland om te kunnen nestelen (dekking): voor de Kwartelkoning is het gewenst om voldoende kruidenrijke hooilandpercelen te hebben met uitgesteld maaibeheer.
 - Rustperiode tijdens broedseizoen: op basis van waargenomen roepplek (broedgeval Kwartelkoning) afspraken maken met deelnemers over uitstellen van de maaidatum na 15 juni.
- Optimaliseren foerageergebieden door: behoud en ontwikkeling van voldoende botanisch waardevol hooiland (bijv. habitat typen Glanshaverhooiland of Stroomdalgrasland).

Huidige situatie

De huidige situatie verschilt per deelgebied en zal in 2017 bij het beschikbaar komen van meer data als volgt per deelgebied worden weergegeven:

- Oppervlaktes in clusters binnen en buiten focusgebieden per deelgebied.
- Recente broedgevallen (succesvol) binnen percelen met ANLb.
- Recente broedgevallen buiten percelen met ANLb, maar in potentieel ANLb-gebied.
- Recente broedgevallen buiten (potentieel) ANLb-gebied, maar hier wel aangrenzend (bijv. in natuureservaten)

Strategie en focus voor 2018

Voor 2017 willen we een Gelders Kwartelkoning overleg, waarbij we samen met TBO's, SOVON en de Provincie goed overwogen keuzes willen maken voor het vaststellen van focusgebieden en het beheer. Voor overige kansen die zich aanbieden zal last-minute beheer ingezet worden.

- SOVON heeft een netwerk van waarnemers, die op zoek gaan naar broedplaatsen (zg. roepplekken) van de kwartelkoning. SOVON onderhoudt contacten met de veldmedewerkers. Direct na constateren van een roepende kwartelkoning neemt de veldmedewerker/coördinator van de ANV in het betreffende gebied contact op met de beheerder om het last-minute pakket af te spreken.
- Uitgaande van de roepplek als centrum van voorkomen, ligt de oppervlakte globaal in een straal van 250 meter rond de roepplek. Hierbij gelden rivierdijk, rivier, houtwallen, hagen, wegen en afrasteringen als uiterste grenzen. De aanbevolen oppervlakte bedraagt bij voorkeur ca. 4 ha per roepplek. Per situatie bepaalt het collectief de gewenste oppervlakte voor het last minute beheer.
- De pakketten 13e, 13f en 13g zijn last-minute, aanvullend op pakket 13b1; deze pakketten kunnen alleen afgesloten worden als er een roepende kwartelkoning is vastgesteld en er al een beheerpakket 13 was afgesloten. Tot 15 mei kunnen nieuwe percelen en deelnemers worden toegevoegd aan het beheer. Indien een kwartelkoning zich pas na 15 mei vestigt, is het reguliere last minute beheer niet mogelijk. In dat geval wordt het beheer buiten ANLb gefinancierd. Hiertoe is in samenwerking met provincie Gelderland budget geregeld waarmee dergelijk beheer t.b.v. de Kwartelkoning mee kan worden geregeld.

Algemene instapeisen

- In de gebieden binnen de begrenzing van Open grasland Droog komen alleen graslanden in aanmerking die kruidenrijk zijn en een open structuur hebben.
- De Kwartelkoning is in voorgaande jaren op de beheereenheid of binnen redelijke afstand waargenomen, m.a.w. er is een redelijke kans dat de Kwartelkoning er kan komen broeden.
- De beheereenheid / het cluster van aaneengesloten beheereenheden is samen minimaal 4 ha groot (maar liever groter).
- De beheereenheid is gelegen in de uiterwaarden van de grote rivieren (buitendijks).
- Het grasland wordt beheerd als hooiland volgens pakket 13 b Botanisch hooiland (de aanvullende beheereis vanuit het collectief is een rustperiode van 1 april tot 15 juni).
- In de rustperiode vinden in de beheereenheid geen bewerkingen en geen beweiding plaats,
- Bij een geconstateerd broedgeval van een Kwartelkoning of wanneer opgroeiende kuikens aanwezig zijn in de beheereenheid wordt de rustperiode verlengd vanaf 15 juni tot datum x (zie A13 Maatwerkpakket Kwartelkoning) afhankelijk van het moment van vestiging van de Kwartelkoning.

3 Droge dooradering

Voor dit leefgebied is een tweedeling gemaakt in de aanpak voor doelsoorten gekozen: focussoorten en overige doelsoorten. Voor de focussoorten zullen in 2017 focusgebieden worden bepaald. Per focusgebied zijn een of meerdere focussoorten uit het Actieplan akker- en weidevogels geselecteerd: Patrijs en/of Kievit.

Het idee hierachter is dat dit twee soorten zijn die voor een duurzame populatie het moeten hebben van robuuste combinaties van beheer die bovendien geclusterd liggen en extra robuust moeten worden ingezet. Voor Patrijs wordt bijvoorbeeld ingezet op ANLb op 5-7% van de oppervlakte in een aaneengesloten gebied van minimaal 100 ha.

Overige doelsoorten zijn mogelijk sterker gebaat bij uitgestrektere dooradering met veel landschapselementen gecombineerd met kruidenrijke randen in een groter gebied. Hiermee kan op veel landschap in smallere netwerken ingezet worden.

Patrijs

De focusgebieden voor Patrijs liggen niet bij voorbaat vast, maar zijn afhankelijk van de volgende voorwaarden:

- Aanwezigheid Patrijs: op basis van actuele verspreidingsgegevens, te achterhalen via lokale vogelwerkgroepen en WBE's/jagers.
- Akkerbouwpercelen in (half)open landschap met vooral lage landschapselementen als hagen en hakhout
- Voldoende enthousiaste boeren om in een gebied liefst geclusterd/aaneengesloten beheermaatregelen te treffen
- Vrijwilligers die mee willen helpen bij het werven van deelnemers en uitvoeren van maatregelen (bijv. aanleggen rakkenrillen) en het monitoren van de patrijzen. Hierbij is ook de hulp van WBE's welkom.

Binnen deze focusgebieden willen we op 1 tot 5% (met een uiteindelijk streven naar 7%) van de cultuurgrond in een gebied van minimaal 100 ha beheer uitvoeren voor de Patrijs in de vorm van kruidenrijke akkerranden (Patrijzenranden), eventueel in combinatie met kruidenrijke akkers en eventueel aangevuld met hakhout, struweelhagen en struweelranden.

Tijdens de voorintekening 2017 kunnen intentieverklaringen aan de hand van bovenstaande voorwaarden worden afgesloten. Kansen die zich hierna voordoen kunnen daarbij nog aan toegevoegd worden, waarvoor in de gebiedsaanvraag 2017 5-7 ha voor akkerbeheer gereserveerd zal worden. Stapsgewijs zullen zo op den duur focusgebieden bepaald kunnen worden, met hieronder ter suggestie de zoekgebieden met de meeste potenties qua goed of optimaal leefgebied voor Patrijs.

Focusgebieden (ter suggestie)

- Rijnstrangen
- Duivense broek
- Ooijpolder
- Duffelt
- Bekken van Groesbeek
- Heumen-Horssen
- Oeverwal Waal (sommige delen)
- Liendensewaard (nieuw begreind gebied)
- Eiland van Alem
- Lingezege
- Homoet

Enkele voorgestelde focusgebieden zijn (ter suggestie!) met kaartjes voor in de Exceltabellen "Beheerpakketten per deelgebied voor Droge en Natte dooradering" opgenomen.

Toepasbare beheerpakketten

- Pakket 13 Botanisch waardevol graslandrand
- Pakket 15 Wintervoedselakker
- Pakket 18 Kruidenrijke akker
- **Pakket 19 Kruidenrijke akkerranden (Patrijzen- of trioakkerrand)**
- Pakket 20 Elzensingel
- Pakket 22 Knip- of scheerheg
- Pakket 23 Struweelhaag
- Pakket 24 Struweelrand
- **Pakket x Stoppelland (afhankelijk van koppeltabel in voor Patrijs begrensde gebieden)**

Instapeisen

- Patrijzenranden (trioakkerrandenbeheer) zijn essentieel. Deze liggen minimaal 100 m verwijderd van hoogopgaande beplanting (bosjes, bomenrijen, hoge solitaire bomen) en zijn minimaal 12 m en maximaal 30 m breed.

Kievit

Zie Open grasland – Niet-kritische soort: Kievit.

Net als voor Patrijs liggen de focusgebieden binnen de Droge dooradering voor Kievit niet bij voorbaat vast, maar zijn afhankelijk van de volgende voorwaarden:

- Aanwezigheid Kievit: op basis van actuele verspreidingsgegevens, te achterhalen via lokale (weide)vogelwerkgroepen en mogelijk zelfs WBE's/jagers.
- Akkerbouwpercelen of maïslaan in (half)open landschap met hooguit lage landschapselementen als hagen en hakhout.
- Voldoende enthousiaste boeren om in een gebied liefst geclusterd/aaneengesloten beheermaatregelen te treffen
- Vrijwilligers die mee willen helpen bij het werven van deelnemers en uitvoeren van maatregelen (nestbescherming) en het monitoren van Kievit. Hierbij is ook de hulp van WBE's welkom, aangezien er ook een overlap is met de eisen van de Patrijs (braakstroken bijv.).

Tijdens de voorintekening 2017 kunnen intentieverklaringen aan de hand van bovenstaande voorwaarden worden afgesloten. Kansen die zich hierna voordoen kunnen daarbij nog aan toegevoegd worden, waarvoor in de gebiedsaanvraag 2017 5-7 ha voor akkerbeheer gereserveerd zal worden. Stapsgewijs zullen zo op den duur focusgebieden bepaald kunnen worden.

Focusgebieden (ter suggestie)

- Duivense broek
- Bekken van Groesbeek
- Liendensewaard (nieuw begreind gebied)
- Eiland van Alem
- Lingezen
- Nederhemert

Enkele voorgestelde focusgebieden zijn (ter suggestie!) met kaartjes voor in de Exceltabellen "Beheerpakketten per deelgebied voor Droge en Natte dooradering" opgenomen.

Overige doelsoorten

Per deelgebied zijn doelsoorten benoemd met daaraan gekoppelde toepasbare beheerpakketten (zie Excel-tabellen). Op basis van actuelere verspreidingsgegevens en voortschrijdend inzicht zullen doelsoorten toegevoegd worden of juist geschrapt. Ook is het mogelijk dat deelgebieden nauwkeuriger begrensd worden, dan de huidige ruime begrenzing.

Deelgebieden

- Beusichem
- Linge
- Maurik-Lienden
- Randwijk-Hemmen
- Lingezen
- Bingerden
- Rijnstrangen
- Ooijpolder-Duffelt
- Stuwwal (Rijk van Nijmegen)
- Bekken van Groesbeek
- Heumen-Horssen
- Oeverwal Waal
- Eiland van Alem
- Nederhemert
- Duivense broek
- Liendense waard

Doelsoorten

Kerkuil, Steenuil, Keep, Kneu, Spotvogel, Kramsvogel, Patrijs, Grote lijster, Geelgors, Zomertortel

Toepasbare beheerpakketten

- Pakket 9 Poel en klein historisch water
- Pakket 13 Botanisch waardevol grasland
- Pakket 15 Wintervoedselakker
- Pakket 18 Kruidenrijke akker
- Pakket 19 Kruidenrijke akkerranden
- Pakket 20 Houtwal en houtsingel
- Pakket 20 Elzensingel
- Pakket 21 Knotbomenrijen
- Pakket 22 Knip- of scheerheg
- Pakket 23 Struweelhaag
- Pakket 24 Struweelrand
- Pakket 26 Half- en hoogstamboomgaard
- Pakket 27 Hakhoutbosje
- Pakket 28 Griendje
- Pakket 29 Bosje

Per deelgebied zijn een set aan bepaalde doelsoorten geformuleerd. Deze stellen bepaalde eisen aan hun biotopen, die weer te koppelen zijn aan beheerpakketten. Alleen die beheerpakketten die voldoende bijdragen aan het in standhouden van de biotopen van die doelsoorten in dat deelgebied, zijn opengesteld in het ANLb. Deze informatie heeft iedere veldcoördinator voorhanden in een Excel-tabel, die hij/zij naast deze beheerstrategie hanteert bij de voorintekening.

Ambitie voor 2021

Een samenhangend netwerk van landschapselementen in de vorm van opgaande begroeiing, korte vegetaties zoals struwelen en ruigten bestaande uit bermen, randen en akker/graslanden en poelen.

Criteria:

- Voorkomen van doelsoorten
- Een gebied van voldoende omvang en connectiviteit
- Optimaliseren van voortplantingsgelegenheid, broedgelegenheid en foerageergelegenheid door het realiseren van een mozaïek van goed onderhouden opgaande begroeiing, randen, struweel en ruigten met voldoende voedselbeschikbaarheid in nabijgelegen agrarisch perceel.
- Synergie met keuze beheermaatregelen in Natte dooradering en Categorie Water.
- Synergie met initiatieven in de omgeving en bij andere partijen.

Focus voor 2018

Aflopende contracten per 2018 beoordelen aan de Instapeisen en aan Aanvullende eisen per beheerpakket.

Aflopende contracten 2019-2021 kunnen naar voren worden gehaald indien deze voldoen aan de Instapeisen en aan Aanvullende eisen per beheerpakket.

Alle andere kansen die zich aan dienen kunnen benut worden zolang deze voldoen aan de Instapeisen en aan Aanvullende eisen per beheerpakket.

Instapeisen

- Elke beheereenheid vormt een netwerk met andere elementen, of is een voor de doelsoorten overbrugbare robuuste schakel in een netwerk (geen geïsoleerde postzegels in grote leegtes).
- Een lijnvormig landschapselement is, al dan niet samengesteld uit meerdere lagen (van hoog opgaand tot lage kruidenrand), ten minste 6 meter breed (bij uitzondering 4 meter, zoals een rijk gestructureerde struweelrand) en ten hoogste 18 meter breed (afhankelijk van bijdrage tot robuustheid dooradering/vorming netwerk).
- Een lijnvormig landschapselement of rand met een enkel beheerpakket is alleen toegestaan langs een bestaande beplanting of langs de oever van een water(gang). Bijvoorbeeld een struweelrand langs een bos of een graslandrand langs een sloot.
- Als afgeweken wordt van aangedragen beheerpakketten per deelgebied, dient steekhoudende argumentatie geleverd te worden en vooraf overleg met en akkoord van de ecooloog.

Prioritering

- Percelen/elementen/randen in reeds bestaand netwerk/cluster pakketten ANLb of grenzend aan natuurterreinen hebben voorrang.
- Primaire beheerpakketten gaan voor secundaire beheerpakketten, per deelgebied uit de Excel-tabel te halen.
- Landschapselementen zijn bij voorkeur samengesteld uit meerdere beheerpakketten. Bijvoorbeeld een opgaande begroeiing met een struweelrand, en een akkerrand of een graslandrand (in totaal zijn zo trapsgewijs meerdere lagen aanwezig).
- De landschapselementen van een aanvrager op een locatie vormen een samenhangende structuur en grenzen op een of meerdere punten aan landschapselementen of natuurterreinen in de omgeving. Het hoeft niet per definitie een aaneengesloten structuur te vormen, als de onderbrekingen in de structuur voor de doelsoorten passeerbaar zijn.

Aanvullende eisen en/of toelichting per beheerpakket

Algemeen voor houtige opgaande elementen (excl. Knip-of scheerheg)

Ter stimulering van de aanleg en onderhoud van (jonge) landschapselementen zullen aparte pakketten worden opengesteld met een lagere vergoeding. Het noodzakelijke beheer zal namelijk ook beperkt zijn. Dit zal voor alle opgaande elementen behalve voor de Knip- of scheerheg gaan gelden, deze dient direct een geschikt biotoop te bieden.

Pakket 13 Botanisch waardevol grasland

Het graslandbeheer in de Droge dooradering zal vooral gericht moeten zijn op faunadoelen: voedsel, dekking en nestgelegenheid voor doelsoorten. Dus een beheer op een diversiteit aan bloeiende grassen en kruiden. Het botanische beheer wordt uitgevoerd ten behoeve van de verbetering van het leefgebied van doelsoorten.

Instapeisen:

- Vlakdekkend beheer (bij aflopende SNL-contracten) zoveel mogelijk omzetten in randenbeheer.
- Voortzetting van botanisch beheer van aaneengesloten percelen van > 1 ha is alleen mogelijk als het om zeer bijzondere graslandvegetaties (criteria volgen in de loop van 2017 nog) gaat én wanneer er struweelranden of andere lijnvormige elementen worden aangelegd of aanwezig zijn, zodat een perceel in kleinere percelen wordt/is opgedeeld. In alle gevallen dient het perceel een meerwaarde te geven voor de doelsoorten in het betreffende gebied. Dus geïsoleerd gelegen percelen, zonder samenhang met andere landschapselementen kunnen niet voortgezet worden.
- Nieuwe percelen botanisch beheer kunnen alleen worden afgesloten voor **max. 1 ha**, wanneer ze een meerwaarde geven in het betreffende gebied en al een grote diversiteit aan grassen en kruiden hebben.
- Percelen grenzen voor max. één zijde aan gangbaar gebruikt cultuurland. De overige zijden worden begrensd door een houtopstand (bosje, singel, houtwal, struweel, heg e.d.), struweelrand, watergang of weg(berm).
- Randenbeheer altijd in combinatie met watergangen en houtopstanden, waarbij slecht 25% van de oppervlakte aan de noordkant van een houtig element gelegen mag zijn.
- Randen worden voor minimaal 6 en maximaal 12 meter breed afgesloten (bij uitzondering 3m, bijv. aan weerszijden van een houtige opstand of langs een kruidenrijke struweelrand)
- Stimuleren van nieuwe inzaai (eventueel doorzaai) van perceelsranden (op kosten van de deelnemer) met kruidenrijke weidemengsels. CR bepaalt welk mengsel gebruikt moet worden.
- Alle botanische beheerpakketten d.m.v. veldinventarisatie door veldmedewerker checken op minimaal 4 indicatorsoorten. En in eerste instantie voor 1 jaar afsluiten zodat deze door de ecoloog geïnventariseerd kunnen worden en van evt beheeradvies voorzien kunnen worden.

Pakket 18 Kruidenrijke akker

Pakket 19 Kruidenrijke akkerranden op klei en zand

Het akkerbeheer in de Droge dooradering zal vooral gericht moeten zijn op faunadoelen: voedsel, dekking en nestgelegenheid voor doelsoorten. Dus een beheer op een diversiteit aan structuur, granen en bloeiende kruiden. Het beheer wordt uitgevoerd ten behoeve van de verbetering van het leefgebied van doelsoorten.

Instapeisen:

- De beheereenheden zijn maximaal 2 hectare aaneengesloten.
- Randen worden voor minimaal 6 meter breed afgesloten (bij uitzondering 3m, bijv. aan weerszijden van een houtige opstand of langs een kruidenrijke struweelrand).
- Inzaai kruidenrijke akkerranden in combinatie met watergangen (of wateren) en houtopstanden. Daarbij mag slechts 25% van de oppervlakte aan de noordzijde van een houtig element gelegen zijn.
- Als zaadmengsel zijn alleen akkerkruidenmengsels die CR aanbiedt of voorschrijft toegestaan.

Pakket 21 Knotbomen

- Alleen aaneengesloten elementen worden in beheer genomen: gaten in de knotbomenrij moeten aan het begin van de contractperiode hersteld worden (wordt afgesproken tussen veldmedewerker en deelnemer en vastgelegd in SCAN-GIS en op toegezien door veldmedewerker).
- Knotbomen in combinatie met een sloot of greppel, en aan weerszijden uitgerasterd van begrazing hebben de voorkeur. Dit biedt de combinatie van ruigte (wellicht wat struikopslag) en houtopstand.

Pakket 22 Knip- of scheerheg

Instapeisen:

- Alleen afsluiten in deelgebieden met doelsoort Geelgors of Kneu (zie Excel-tabel Beheerpakketten per deelgebied)
- En dan alleen maar af te sluiten rond boomgaarden en als perceelscheiding (geen erfafscheiding).
- Alleen aaneengesloten elementen worden in beheer genomen: gaten moeten aan het begin van de contractperiode hersteld worden (wordt afgesproken tussen veldcoördinator en deelnemer en vastgelegd in SCAN-GIS en op toegezien door veldcoördinator).
- Jonge, open knip- of scheerheggen met onvoldoende dekking cq. nestgelegenheid komen (nog) niet in aanmerking voor een beheervergoeding.

Prioritering:

- 2-3 jaarlijks beheer voor jaarlijks beheer vanwege de ecologische meerwaarde.

Pakketten 20 Houtwal en houtsingel, Elzensingel en 23 Struweelhaag

Instapeisen:

- Alleen aaneengesloten elementen worden in beheer genomen: gaten in de beplanting moeten aan het begin van de contractperiode hersteld worden (wordt afgesproken tussen veldcoördinator en deelnemer en vastgelegd in SCAN-GIS en op toegezien door veldcoördinator) of worden apart als struweelrand (pakket 24) onder beheer genomen.
- Zowel bij voortzetting van beheer van landschapselementen als bij nieuw af te sluiten beheer, altijd met de deelnemers komen tot aanvullende maatregelen zoals: aanleg kruidenrijke akkerranden of graslandranden in de nabijheid van het element of het verplaatsen van het raster zodat een struweelrand tot ontwikkeling kan komen (zoom/mantel). De aanwezigheid van botanisch grasland of graanpercelen in de directe omgeving kan ook voldoende zijn. Ook is de aanwezigheid van een (schrale)berm of slootkant voldoende, mits deze direct grenst aan het landschapselement.
- Er moet een voldoende dichtheid en connectiviteit aan landschapselementen aanwezig zijn (overbrugbaar voor doelsoorten). Deze hoeven echter niet onder beheer te liggen.

Pakket 24 Struweelrand

- De struweelrand is inzetbaar bij de ontwikkeling van een mantel/zoom vegetatie grenzend aan opgaande begroeiing. Dit is al te realiseren door het verplaatsen van het raster.
- De struweelrand is ook inzetbaar voor het opdelen van grotere botanische percelen.

Pakket 26 Half- en hoogstamboomgaard

Instapeisen:

- Beheer van boomgaarden alleen afsluiten als het gecombineerd kan worden met extensief graslandbeheer (dus geen gazonbeheer) met als doel een kruidenrijke grasvegetatie: hierop is/wordt de bemesting aangepast. Naast voortplantingsbiotoop verbetert daarmee ook het foerageerbiotoop.
- Bemesting is alleen (nog) met ruige mest (oude stalmest) toegestaan
- Boomgaarden moeten in landschappelijke context liggen, en hierop aansluiten, en buiten het eigenlijke erf liggen.
- De boomgaard heeft een bepaalde ouderdom nodig: min. 50% van de bomen heeft een diameter van minimaal 12 cm. Ter stimulering van de aanleg en onderhoud van jongere boomgaarden is een apart beheerpakket met een lagere vergoeding.
- In 2017 zullen aanvullende criteria vastgesteld worden voor het bepalen van voldoende ecologische meerwaarde. Daarom in eerste instantie voor 1 jaar afsluiten.

Prioritering:

- Beheer van boomgaarden bij voorkeur afsluiten in combinatie met andere landschapselementen als een poel, knip- of scheerheggen of struweelhagen.
- Beweide boomgaarden hebben de voorkeur vanwege de aantrekkingskracht van mest op insecten en het verbeteren van het foerageergebied van de Steenuil (regenwormen in kortgrazige vegetatie).
- Bij gebrek aan nestgelegenheid voor Steenuilen dienen nestkasten besproken en geregeld te worden.

4 Natte dooradering

Ambitie voor 2021

Een samenhangend netwerk van natte landschapselementen in de vorm van sloten, polen, beken, moerasjes en plas-dras gebieden. Het aangrenzende grasland is vochtig tot nat, heeft een hoge grondwaterstand en wordt begroeid met kruidenrijk en niet te dicht gewas. Voor verschillende vogelsoorten, maar ook voor amfibieën, libellen en vissen, zijn natte situaties met bijvoorbeeld plas-dras, rietstroken, natuurvriendelijke oevers en aangrenzend kruidenrijk grasland van belang. De meeste soorten amfibieën zijn afhankelijk van de combinatie van sloten of poelen met gras- of akkerland en opgaande begroeiing.

Criteria:

- Voorkomen van doelsoorten
- Een gebied van voldoende omvang en connectiviteit. De verbinding met aangrenzende maar ook verder gelegen watersystemen zoals meren en rivieren en natte natuurgebieden is essentieel.
- Optimaliseren van voortplantingsgelegenheid, broedgelegenheid en foerageergelegenheid. De geleidelijke gradient van nat naar droog zorgt voor een inrichting waarbinnen verschillende deelhabitats voor soorten aanwezig zijn. In het algemeen geldt dat het leefgebied zodanig ingericht en verbonden met gebieden in de omgeving moet zijn dat voldoende uitwisseling mogelijk is om vitale populaties van doelsoorten te handhaven. Naast maatregelen gericht op het beheren van natte landschapselementen moet daarom ook aandacht besteed worden aan het direct aangrenzende agrarisch gebied.
- Synergie met keuze beheermaatregelen in Droge dooradering en Categorie Water.
- Synergie met initiatieven in de omgeving en bij andere partijen.

Schone sloten en oevertvegetaties

Deelgebieden & doelsoorten

Werkgebied ANV	Deelgebied	Doelsoorten
Tieler- en Culemborgerwaarden	Heukelum	bittervoorn
	Buren	bittervoorn
	Linge	bittervoorn
	Diefdijk	bittervoorn, grote modderkruiper, kamsalamander
	Nieuwe Graaf	bittervoorn
	Zuiderlingelinie	bittervoorn, grote modderkruiper, kamsalamander
Betuwe	Maurik	bittervoorn, grote modderkruiper
	Ommerenveld	bittervoorn
	Eldikse Veld	bittervoorn
	Homoet Meilanden	(?)
	Lingezege	bittervoorn, grote modderkruiper, tureluur
Rijnstrangen	Duivense Broek	bittervoorn, tureluur
	Rijnstrangen	bittervoorn, grote modderkruiper, kamsalamander, rugstreeppad (rosse vleermuis)
Maas en Waal	Grote Wetering	grote modderkruiper, tureluur
	Nieuwe Wetering	(?)
	Wijchen-Heumen	kamsalamander, grote modderkruiper
Bommelerwaard	Grote Lage Broek	bittervoorn, tureluur, slobbeend
	Capreton	bittervoorn, tureluur

Bij het beschikbaar komen van meer verspreidingsgegevens kunnen ook doelsoorten aan de deelgebieden Homoet Meilanden en Nieuwe Wetering worden gekoppeld.

Toepasbare beheerpakketten

- Pakket 10 Natuurvriendelijke oever
- Pakket 11 Rietzoom of klein rietperceel
- Pakket 12 Duurzaam slootbeheer

In een bufferstrook op agrarische grond langs een watergang zijn randenpakketten toepasbaar:

- Pakket 13c Botanische weilandrand
- Pakket 13d Botanische hooilandrand
- Pakket 19 Kruidenrijke akkerrand

Mogelijk worden voor de doelsoort Tureluur nog specifieke weidevogelpakketten opengesteld, vergelijkbaar met Open grasland Nat. Wordt t.z.t duidelijk na check met koppeltabel. Deze zullen alleen in te zetten zijn op geschikte randen op basis van nest- en telgegevens.

Aansluiting op andere leefgebieden

Voor de doelsoorten Rugstreeppad en Kamsalamander zijn bepaalde beheerpakketten Droge dooradering af te sluiten (zie Excel-tabel).

Focus voor 2018

Kaartjes met focusgebieden op basis van actuele verspreidingsgegevens toevoegen aan Exceltabel Beheerpakketten per deelgebied.

Aflopende contracten per 2018 beoordelen aan de Instapeisen.

Aflopende contracten 2019-2021 kunnen naar voren worden gehaald indien deze voldoen aan de Instapeisen.

Alle andere kansen die zich aan dienen kunnen benut worden zolang deze voldoen aan de Instapeisen.

Instapeisen

- Afhankelijk van de doelsoorten per gebied zijn er een beperkt aantal pakketten af te sluiten (zie Excel-tabel).

Prioritering

- Wateren met status KRW, SED- en HEN-water en wateren in ecologische verbindingzones hebben voorrang.
- Maatregelen samen laten vallen met locaties waar blauwe diensten van toepassing zijn.
- Percelen/elementen/randens in reeds bestaand netwerk/cluster pakketten ANLb of grenzend aan natuurterreinen hebben voorrang.
- Primaire beheerpakketten gaan voor secundaire beheerpakketten, per deelgebied uit de Excel-tabel te halen.

Poelen in kleinschalig cultuurlandschap

Deelgebieden & doelsoorten

Werkgebied ANV	Deelgebied	Doelsoorten
Rijnstrangen	Rijnstrangen	kamsalamander, rugstreeppad
Ooijpolder	Ooijpolder-Duffelt	kamsalamander, rugstreeppad, tureluur, (rosse vleermuis)
Maas en Waal	Wijchen-Heumen Ewijk	kamsalamander, grote modderkruiper kamsalamander

Kamsalamander

Binnen het areaal van de Kamsalamander in het rivierengebied zoveel mogelijk actuele en verlaten voortplantingswateren en omringende relevante elementen zoals bosjes en houtwallen onder ANLb brengen. Ook potentieel geschikte poelen binnen een straal van 1,5 km rond actuele en voormalige voortplantingswateren kunnen onder ANLb gebracht worden. Vervolgens deze leefgebiedjes optimaal beheren voor de kamsalamander.

Verlaten en potentiële voortplantingswateren alleen onder ANLb brengen als ze geschikt zijn of (weer) geschikt gemaakt kunnen worden voor de Kamsalamander. D.w.z. het water niet geheel beschaduwd, het water niet te diep en het water niet te voedselrijk. Wateren waarin zich vis heeft gevestigd en die niet vrij van vis gemaakt kunnen worden niet onder ANLb brengen. Wateren met vis kunnen vaak herkend worden aan het troebele water. Ook eigenaren kunnen vaak zinvolle informatie hierover geven.

De relevante actuele en voormalige voortplantingswateren buiten natuurterreinen worden in SCAN-GIS als referentielaag. De Kamsalamander is een honkvaste soort. Uit heel veel gebieden zijn geen recente inventarisaties voorhanden. Het is zinvol om alle waarnemingen van Kamsalamanders in poelen vanaf 1985 te gebruiken voor dit doel. Deze waarnemingen kunnen uit de NDFF geleverd worden.

Rugstreeppad

Strategie als voor Kamsalamander, met als uitzondering dat beter vrij recente waarnemingen gebruikt kunnen worden voor het weergeven van (potentieel) geschikte poelen.

Aanvullend moet daarnaast voldoende open zand/grond rond poelen (bijv. Kruidenrijke akkerranden) voor deze pioniersoort beschikbaar zijn.

Voor een soort als de Rugstreeppad is regelmatig ingrijpen in het voortplantingswater (ondiep zonnig gelegen water met weinig begroeiing is het voortplantingswater) meestal essentieel. Dus regelmatig poelbeheer d.m.v. ANLb is gunstig voor de Rugstreeppad.

Grote modderkruiper

Voor deze soort zal in de loop van 2017 een strategie en ambitie bepaald worden.

Toepasbare beheerpakketten

- Pakket 9 Poel en klein historisch water

Aansluiting op andere leefgebieden

De doelsoorten Rugstreeppad en Kamsalamander hebben poelen nodig voor de voortplanting (zijn dus essentieel) en ze zijn gebaat bij een goed gestructureerde Droge dooradering.

Focus voor 2018

Voor de voorintekening 2018 worden zoveel mogelijk terreineigenaren van de in SCAN-GIS opgenomen poelen actief benaderd om deel te nemen aan ANLb.

Instapeisen

- Voor het afsluiten van beheerpakketten moet er ten minste 1 poel (pakket 9) aanwezig zijn.
- Afhankelijk van de doelsoorten per gebied zijn er een beperkt aantal pakketten af te sluiten (zie Excel-tabel).
- Elke poel ligt maximaal 500 meter verwijderd van een andere poel of overig water.
- De poel(en) is (zijn) opgenomen in een netwerk van landschapselementen in het leefgebied Droge dooradering.
- De beheerpakketten uit de Droge dooradering voldoen aan de instapeisen voor dat leefgebied (zie eerder).

5 Categorie Water

Bij de Categorie Water zetten we in op botanisch graslandbeheer en akkerrandenbeheer langs HEN, SED en KRW watergangen. Naast vergroten van de biodiversiteit (secundair doel) dienen de graslandranden langs de watergangen primair als buffer tegen uitspoeling van meststoffen en drift van gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater. Verwerken van organisch materiaal van slootalud en sloot op bijvoorbeeld maïsbouwland draagt bij aan verbetering van het organische stofgehalte van de bouwlanden en daarmee buffering van vocht en mineralen van de bodem.

Toepasbare beheerpakketten

- Pakket A13c1 Actief Randenbeheer grasland (Waterschap Rivierenland)
- Pakket A19a1 Actief Randenbeheer bouwland (Waterschap Rivierenland)
- Pakket x Actief Randenbeheer (Waterschap Rijn en IJssel)

Prioritering

- Randen langs A-watergangen hebben voorrang, daarna B-watergangen voor C-watergangen (enkel afwaterend op HEN, SED en KRW watergangen).
- Naast het hoofdbelang waterkwaliteit, speelt het verbeteren van randen voor de biodiversiteit een rol. Randen die netwerken of clusters vormen met landschapselementen hebben daarmee voorrang.